

YETİŞTİRME YURDUNDA KALAN GENÇLERDEKİ RUHSAL BELİRTİLER*

Murat Çakışoğlu*, Yaşare Aktaş**

ÖZET

Araştırma, yetiştirme yurdunda kalan ve ailesinin yanında yaşayan gençlerin ruhsal durumlarını incelemek amacıyla planlanmış olup, Aydın ve Denizli Yetiştirme Yurtlarında kalan 14-17 yaş grubundaki 122 genç ile ailesiyle birlikte yaşayan 122 genç olmak üzere 244 genç üzerinde yürütülmüştür.

Araştırmada gençlerin ruhsal durumlarının belirlenmesi amacıyla "SCL-90-R Ruhsal Belirti Tarama Envanteri" kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, Global Belirti Endeksi (GSİ) ve Pozitif Belirti Endeksi (PSDI) genel endekslerinde yetiştirme yurdunda kalan gençlerin ortalamalarının ailesinin yanında yaşayan gençlerden anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Global Belirti Endeksi (GSİ) ve Pozitif Belirti Toplamı (PST) genel endekslerinde kızların ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu ve cinsiyetler arası farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Ayrıca Global Belirti Endeksi (GSİ) ve Pozitif Belirti Toplamı (PST) genel endekslerinde yaş grupları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve 14 yaş grubundaki gençlerin ortalamalarının diğer yaş gruplarındakilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Ergenlik, ruhsal belirtiler, yetiştirme yurtları, kurum çocukları.

SUMMARY: ABSTRACT THE PSYCHOLOGICAL SYMPTOMS OF THE ADOLESCENTS LIVING IN ORPHANAGES

This study was conducted to find out the psychological status of the youngsters living either with families or in orphanages.

Symptom Check List-Revised (SCL-90-R) was used to determine the psychological status of the adolescents. This research was carried out on 244 youngsters 14-17 year old, 122 of whom live in Aydın and Denizli orphanages and 122 of whom live with their families.

Average scores of Global Symptom Index (GSI) and Positive Symptom Distress Index (PSDI) general indexes were found to be significantly lower for the adolescents living with their families than the ones staying in orphanages.

Besides, the average value of Global Symptom Index (GSI) and positive symptom Total (PST) general index for the girls was higher than the boys and the difference between the sexes were statistically significant.

Moreover, the difference among the various age groups in Global Symptom Index (GSI) and Positive Symptom Total (PST) general indexes are statistically significant and the average values for the 14 year old group was found to be higher than the other age groups.

Key words: Adolescent, psychological symptom, orphanages, institutionalized children.

GİRİŞ

Günümüz toplum yapısında, ruh sağlığı giderek daha büyük önem kazanmaktadır. Ruhsal sorunlar, uyumsuzluklar, çağdaş yaşamın beraberinde getirdiği problemler insan yaşantısını büyük ölçüde etkilemektedir. İnsanların problemlerini er-

ken tanımlamak, gelecekte bu problemlerin büyümesini önleyecek başlıca koşuldur. Başlangıçta önemsiz gibi görülen ya da dikkate alınmayan pek çok belirti ve problem, ilerki yıllarda karşımıza daha büyük ruhsal uyum sorunları olarak çıkmaktadırlar (Erkmen 1989, Özgüven 1992).

Ruhsal sorunların ve uyum problemlerinin en yoğun olarak ortaya çıktığı dönem ergenlik, di-

* Psk., A.Ü.T.F. Ev Ekonomisi Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Ankara

** Dr., A.Ü.T.F. Ev Ekonomisi Çocuk Gelişimi Anabilim Dalı, Ankara

ger deyişle gençlik dönemidir. Bu dönemde genç hem kendi bedeninde olan değişim ve gelişimlere; hem de toplumun ondan beklentilerine yanıt vermeye ve toplumsal rol ve kurallara uyum sağlamaya çalışmaktadır. Bu uyumun dengeli bir şekilde gerçekleşmesinde gencin içinde yaşadığı sosyal çevrenin de büyük önemi bulunmaktadır (Bulut 1995, Özoğlu 1985, Yörükoğlu 1990).

Çocuđun ilk sosyal çevresini oluşturan aile, onun sağlıklı bir birey olarak yetişmesinde büyük öneme sahiptir. Ancak bazen aile boşanma, ölüm, başarısız anne-baba ilişkileri gibi nedenlerle aile işlevlerini tam olarak yerine getiremeyebilir ve sosyal, fiziksel, ruhsal ve ahlaki yönden çocuğun sağlıklı bir şekilde yetişmesinde risk oluşturabilir (Armutçuoğlu 1994, Bulut 1995). Bu gibi durumlarda çocuğun eğitim ve bakım sorumluluğunu devlet üstlenir. Ancak devletin bakım ve sorumluluğu altındaki korunmaya muhtaç çocuklar, olanakların sınırlılığı ve yetersizlikler nedeniyle çocuğun ruhsal gelişiminin gözardı edilebildiği ve daha çok fiziksel gelişimiyle ilgilenildiği kurumlarda yaşamaktadırlar. Oysaki ergenlik döneminde özerklik ve bireyselleşme çabası içinde olan genç aynı zamanda da büyüklerinin destek ve ilgisine gereksinim duymaktadır. Fakat bu gibi kurumlarda uzman elemanların bulunmaması (psikolog, eğitim uzmanı, sosyal hizmet vb.) ya da eleman sayısının az, buna karşın çocuk sayısının oldukça fazla olması nedeniyle bu çocuklarla yeterince ilgilenilememekte ve çocuklar kendi sorunlarıyla başbaşa kalabilmektedirler (Aktaş 1990, Armutçuoğlu 1994).

Ayrıca, bu gençlerde dış çevre ile iletişimin sınırlı olması ve kendilerini yeterli olarak ifade edememeleri de bazı problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Hutchinson ve ark. (1992), tarafından yapılan bir çalışmada kurumlarda kalan gençlerde alkol ve uyuşturucu kullanma, suça yönelme ve intihar girişiminde bulunma eğilimlerinin daha fazla ol-

duğu ve kurum içinde yaşayan bu gençlerin sosyal çevreden daha fazla izole oldukları ve kendi aralarında gruplaştıkları gözlenmiştir.

Bu nedenle; bu çalışma yetiştirme yurtlarında yaşayan gençlerin psikopatolojik belirti düzeylerinin belirlenmesi ve yetiştirme yurtlarında yaşayan gençlere sağlanacak rehberlik, danışmanlık ve psikolojik hizmetlere ışık tutması amacıyla planlanmıştır.

ARAÇ VE YÖNTEM

Araştırma, yetiştirme yurdunda kalan gençlerin ruhsal durumlarının incelenmesi amacıyla planlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Aydın ve Denizli illerinde bulunan yetiştirme yurtlarında yaşayan gençler ile Aydın ilindeki alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocukları oluşturmaktadır.

Kontrol grubundaki çocukların seçiminde, sosyo-ekonomik ve kültürel yapı yönünden kurum çocuklarına benzerlik gösteren alt-sosyo ekonomik ve kültürel düzeydeki ailelerin çocuklarının devam ettikleri okullar esas alınmış ve bu okullara devam eden çocuklar kontrol grubunu oluşturmuşlardır.

Bu amaçla araştırma Aydın ve Denizli yetiştirme yurtlarında kalan 14-17 yaş grubundaki toplam 122 genç ile aynı sayıda, aynı yaş ve cinsiyetten ailesi ile birlikte yaşayan 122 genç olmak üzere toplam 244 genç üzerinde yürütülmüştür.

Araştırmada, gençlerin ruhsal durumlarını belirlemek amacıyla "Ruhsal Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R)" kullanılmış ve gençlerin kaldıkları kurumlara ve okullara gidilerek araştırıcı tarafından gençlere araştırmanın amacı anlatılmış ve ölçek tanıtılarak doldurmaları istenilmiştir.

Araçlar

Araştırmada, Degoratis ve arkadaşları (1974) tarafından geliştirilen ve kendi değerlendirme türündeki bir psikiyatrik tarama aracı olan "Ruhsal Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) kullanılmıştır.

Daha çok ayakta tedavi gören psikiyatrik hasta grupları üzerinde yapılan çeşitli geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarında ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğu ortaya konulmuştur (Degoretis ve Cleary 1977, Hoffman ve Ovarall 1978, Holcomb ve ark. 1983, Brophy ve ark. 1988). 90 maddeden oluşan ve psikiyatrik belirtileri içeren ölçeğin cevaplandırılması 5 dereceli likert tipi bir ölçek üzerinde yapılmaktadır.

Ölçek, Somatizasyon, Obsesif-Kompulsif, Kişilerarası Duyarlılık, Depresyon, Anksiyete, Düşmanlık, Fobik Anksiyete, Paranoid Düşünce, Psikotizm ve Yeme ve Uyku bozukluklarını içeren bir ek ölçek olmak üzere 9 alt ölçekten ve genel belirti düzeyini gösteren Global Belirti Endeksi (Global Severity Index-SCI), Pozitif Belirti Endeksi (Positive Symptom Distress Index-PSDI), Pozitif Belirti Toplamı (Positive Symptom Total-PST) olmak üzere 3 genel endeksten oluşmaktadır (Dağ 1991).

Ülkemizde ilk kez Gökler (1978) tarafından kullanılan ölçeğin Dağ (1991) tarafından yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında; ölçeğin tümünün Cronbach Alfa iç tutarlılık kat sayısının 0.97 olduğu ve tüm alt ölçeklerin birbirleri ile ve genel göstergelerle yüksek değerlerde ve anlamlı korelasyonlar gösterdikleri bulunmuş, ancak alt ölçeklerin klinik tanı amacıyla kullanılmaya-çağı belirlenmiştir.

Ayrıca, ülkemizde ve yurtdışında farklı örneklem grupları üzerinde yapılan bazı araştırmalarda da, gruplar arasında anlamlı farklılıklar elde edilmiştir.

(Birsoz 1980, Fidaner ve Fidaner 1983, Hale ve Cochran 1986, Hart ve ark. 1991, Hisli ve ark. 1984, Kelley 1990, Mills ve Andrianopoulos 1992, Swedo ve ark. 1991, Uçman 1990).

Ayrıca araştırmada gence ve ailesine ilişkin bazı bilgileri elde edebilmek amacı ile araştırmacılar tarafından hazırlanan "Genel Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Verilerin analizi

Örnekleme alınan gençlerden elde edilen yanıtlar hesaplanarak, değerlendirmeleri "Çok Yönlü Varyans Analizi Yöntemi" kullanılarak yapılmıştır. Gruplar arası farklılıkların önemli çıktığı durumlarda, farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek amacıyla "Duncan Testi" uygulanmıştır (Düzgüneş ve ark. 1983).

BULGULAR

Araştırmada yetiştirme yurdunda kalan gençlerden elde edilen bilgiler değerlendirilmiş ve gençlerin ve ailelerinin özellikleri özetle aşağıda verilmiştir.

Örnekleme oluşturan gençlerin %48.36'sını kız, %51.64'ünü de erkekler oluşturmaktadır.

Gençlerin %23.77'si 14 yaş, %22.95'i 15 yaş, %27.87'si 16 yaş ve %25.41'i de 17 yaş grubundadır.

Yetiştirme yurdunda kalan gençlerin %49.48'inin 7-12 yaş arasında kuruma verildikleri ve %43.44'ünün anne veya babanın ölümü, %38.52'sinin de anne-babasının ayrılması nedeniyle kuruma verildikleri belirlenmiştir. Gençlerin %75.41'inin annesinin, %54.92'sinin babasının sağ olduğu ve %91.80'inin annesinin, %92.62'sinin de babasının öz olduğu görülmüştür. Ayrıca gençlerin %52.46'sının kurumda başka bir kardeşinin bulunduğu saptanmıştır.

Bu gençlerin %95.88'inin öğrenimlerine devam ettikleri ve %40.90'ının ortaokul, %50.82'sinin de lise öğrenimlerini sürdürdükleri bulunmuştur. Bu gençlerden yalnız %3.28'inin öğrenimlerine devam etmeyip herhangi bir iş dalında çalıştıkları belirlenmiştir.

Tablo -1 : Yetiştirme Yurdunda Kalan ve Ailesinin Yanında Yaşayan Gençlerin SCL-90-R Alt Ölçek ve Genel Endeks Puan Ortalamaları, Standart Hataları ve Varyans Analizi Sonuçları

Kaldığı Yer	SOM		OBKO		KADU		DEP		ANK		DÜŞM		FOKA		PADÜ		PSİK		EKÖL		GSI		PST		PSDI			
	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	X	SX	X	X	SX	X	X	SX	
Yetiştirme Yurdunda Kalan	1.048±0.066		1.228±0.063		1.484±0.073		1.274±0.067		1.245±0.073		1.301±0.079		0.922±0.067		1.300±0.072		0.837±0.057		1.361±0.070		1.164±0.053		50.70±1.68		2.104±0.055			
Ailesinin Yanında Yaşayan	0.814±0.750		1.112±0.048		1.287±0.068		1.047±0.060		0.918±0.057		1.0154±0.065		0.468±0.039		1.180±0.061		0.626±0.060		1.130±0.062		0.961±0.045		48.23±1.66		1.710±0.036			
Varyans Analizi Sonuçları	F= 7.64*		F= 2.56		F= 9.90*		F= 6.21*		F= 12.16**		F= 2.04		F= 33.23***		F= 1.60		F= 6.46*		F= 6.04*		F= 10.01**		F= 1.09		F= 35.09***			

*p<0.05 ** p<0.01 ***p<0.001

SOM : Somatizasyon
 OBKO : Obsesif - Kompulsif
 KADU : Kişiler Arası Duyarlılık
 DEP : Depresyon
 ANK : Anksiyete
 DÜŞM : Düşmanlık
 FOKA : Fobik Aksiyete
 PADÜ : Paranoid Düşünce
 PSİK : Psikotizm
 EKÖL : Ek Ölçüm
 GSI : Global Belirli Endeksi
 PST : Pozitif Belirli Toplamı
 PSDI : Pozitif Belirli Endeksi

Tablo 1’de yetiştirme yurdunda kalan ve ailesi ile birlikte yaşayan gençlerin SCL-90-R alt ölçek ve genel endeks puan ortalamaları, standart hatalar ve varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo incelendiğinde, somatizasyon, kişilerarası ilişkiler, depresyon, anksiyete, fobik anksiyete, psikotizm, yeme ve uyku bozuklukları alt ölçeklerinde yetiştirme yurdunda kalan ve ailesi ile birlikte yaşayan gençlerin puan ortalamaları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve yetiştirme yurdunda kalan gençlerin ortalamalarının ailesi ile birlikte yaşayan gençlerin ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

GSI, PST ve PSDI genel endeks puan ortalamaları incelendiğinde, GSI ve PSDI endekslerinde, yetiştirme yurdunda kalan gençlerin puan ortalamalarının ailesi ile birlikte yaşayan gençlerin ortalamalarından daha yüksek olduğu ve farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu; PST puanları arasındaki farklılığın ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde, kişilerarası ilişkiler, depresyon, anksiyete, fobik anksiyete, paranoid düşünce ve psikotizm puan ortalamaları arasında cinsiyetler arasındaki farklılık ile somatizasyon ve fobik anksiyete puan ortalamalarında gençlerin kaldıkları yer, cinsiyet etkileşiminin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Düşmanlık dışında bütün alt ölçeklerde kızların erkeklerden ve yetiştirme yurdunda kalan kız ve erkeklerin ailesi ile birlikte yaşayan kız ve erkeklerden daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır.

GSI, PST ve PSDI genel endeks puanları incelendiğinde; GSI ve PST genel endekslerinde cinsiyetler arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve her iki grupta da kızların ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

GSI, PST ve PSDI puan ortalamaları ile gençlerin kaldıkları yer cinsiyet etkileşiminin ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Tablo 3’de yetiştirme yurdunda kalan ve ailesinin yanında yaşayan gençlerin yaşlarına göre SCL-90-R puan ortalamaları, standart hatalar, varyans analizi ve Duncan Testi sonuçları görülmektedir.

Tablo incelendiğinde, depresyon, anksiyete, fobik anksiyete, psikotizm ile yeme ve uyku bozuklukları alt ölçeklerinde yaş grupları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve 14 yaşındaki gençlerin ortalamalarının diğer yaş gruplarından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Genel endeks puanları incelendiğinde, GSI ve PST genel endekslerinde yaş grupları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve 14 yaş grubundaki gençlerin puanlarının diğer yaş gruplarının puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

TARTIŞMA

Araştırma yetiştirme yurdunda yaşayan 14-17 yaş grubu gençlerin ruhsal durumlarını belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Bu çalışmada, SCL-90-R’nin alt ölçek puanları yalnızca gençlerdeki ruhsal belirtilerin dağılımı konusunda betimsel bilgiler elde edebilmek amacıyla kullanılmıştır. Yöntem bölümünde de belirtildiği gibi ölçeğin faktör yapısı ile ilgili yapılan çalışmalar alt ölçeklerden elde edilen sonuçların tanı amacıyla kullanmak için yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle alt ölçek puanları bu bölümde tartışılmamıştır.

Tablo -2 :Yetiştirme Yurdunda Kalan ve Ailesinin Yanında Yaşayan Gençlerin Cinsiyetlerine Göre SCL-90-R Alt Ölçek ve Genel Endeks Puan Ortalamaları, Standart Hataları ve Varyans Analizi Sonuçları

Kaldığı Yer	Cinsiyet	SOM		OBKO		KADU		DEP		ANK		DÜŞM		FOKA		PADÜ		PSİK		EKÖL		GSI		PST		PSDI	
		X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	X	SX	X	X	SX	X	X	SX	X
Yetiştirme Yurdunda Kalan	Kız	1.006±0.083	1.320±0.062	1.590±0.094	1.464±0.079	1.347±0.087	1.197±0.099	1.228±0.099	1.412±0.084	0.901±0.072	1.475±0.086	1.285±0.063	55.051±2.021	2.076±0.057													
	Erkek	1.087±0.103	1.142±0.084	1.385±0.110	1.097±0.104	1.149±0.149	1.398±0.122	0.636±0.077	1.195±0.108	0.777±0.087	1.254±0.109	1.089±0.084	46.619±2.559	2.130±0.093													
Ailesinin Yanında Yaşayan	Kız	0.975±0.069	1.162±0.073	1.453±0.103	1.229±0.091	1.045±0.078	1.169±0.091	0.590±0.061	1.313±0.090	0.752±0.107	1.191±0.086	1.067±0.064	51.983±2.374	1.805±0.048													
	Erkek	0.663±0.071	1.055±0.064	1.131±0.085	0.706±0.074	0.800±0.080	1.140±0.094	0.354±0.047	1.055±0.080	0.507±0.056	1.073±0.090	0.861±0.062	44.714±2.259	1.162±0.051													
Yetiştirme Yurdu-Allenin Yanında Yaşayan	Kız	0.080±0.054	1.24±0.048	1.521±0.070	1.346±0.061	1.196±0.064	1.189±0.067	0.909±0.065	1.363±0.065	0.82±0.064	1.333±0.062	1.176±0.045	53.52±1.56	1.940±0.039													
	Erkek	0.875±0.065	1.103±0.053	1.258±0.070	0.987±0.064	0.974±0.069	1.269±0.078	0.465±0.047	1.125±0.067	0.642±0.053	1.163±0.070	0.975±0.053	45.67±1.70	1.876±0.058													
Varyans Analizi Sonuçları	Kaldığı Yer	7.81**	2.58	3.99*	6.58*	12.35**	2.04	38.11***	1.63	6.56*	6.08*	10.27**	1.113	35.40**													
	Cinsiyeli	1.89	3.63	7.07**	16.45***	5.71*	0.69	31.65***	6.35*	4.97*	3.25	8.33**	11.44**	0.95													
	K.Y* Cins	5.53*	0.32	0.35	0.01	0.07	1.24	5.89*	0.05	0.53	0.3	0.01	0.06	3.23													

*p<0.05 ** p<0.01 ***p<0.001

Tablo -3 : Yetiştirme Yurdunda Kalan ve Ailesinin Yanında Yaşayan Gençlerin Yaşlarına Göre SCL-90-R Alt Ölçek ve Genel Endeks Puan Ortalamaları, Standart Hataları ve Varyans Analizi ve Duncan Testi Sonuçları

Kaldığı Yer	Yaş	SOM		OBKO		KADU		DEP		ANK		DÜŞM		FOKA		PADÜ		PSİK		EKÖL		GSI		PST		PSDI	
		X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	SX	X	X	SX	X	SX	X
Yetiştirme Yurdunda Kalan	14 Y	1.214±0.124	1.372±0.080	1.616±0.141	1.467±0.145	1.589±0.157	1.691±0.185	1.130±0.133	1.612±0.155	1.134±0.124	1.739±0.138	1.425±0.103	55.759±0.075	2.265±3.041													
	15 Y	1.046±0.155	1.200±0.122	1.595±0.172	1.257±0.152	1.414±0.159	1.271±0.167	1.032±0.136	1.241±0.158	0.821±0.124	1.235±0.149	1.165±0.119	51.536±0.140	2.085±3.437													
	16 Y	1.053±0.128	1.255±0.103	1.280±0.112	1.154±0.104	1.002±0.099	1.200±0.136	0.752±0.115	1.207±0.137	0.761±0.093	1.282±0.123	1.086±0.080	48.029±0.117	2.064±2.889													
	17 Y	0.899±0.128	1.089±0.116	1.487±0.161	1.241±0.142	1.035±0.156	1.072±0.160	0.815±0.152	1.163±0.127	0.658±0.108	1.208±0.139	1.072±0.120	48.129±0.117	2.014±3.978													
Ailesinin Yanında Yaşayan	14 Y	0.927±0.104	1.213±0.101	1.581±0.143	1.311±0.129	1.113±0.116	1.244±0.114	0.690±0.096	1.289±0.128	0.748±0.082	1.256±0.129	1.126±0.090	56.621±0.074	1.749±3.209													
	15 Y	0.726±0.110	1.053±0.093	1.165±0.138	0.902±0.119	0.732±0.121	1.009±0.133	0.400±0.078	1.050±0.116	0.453±0.007	0.990±0.119	0.864±0.098	42.399±0.077	1.702±3.730													
	16 Y	0.820±0.102	1.050±0.099	1.152±0.118	0.961±0.103	0.902±0.110	1.202±0.138	0.366±0.059	1.237±0.121	0.720±0.179	1.189±0.120	0.915±0.085	45.794±0.073	1.709±3.060													
	17 Y	0.781±0.098	1.138±0.094	1.270±0.137	1.027±0.137	0.922±0.106	1.147±0.133	0.494±0.075	1.131±0.122	0.564±0.077	1.074±0.133	0.945±0.089	48.323±0.067	1.687±2.982													
Yetiştirme Yurdu- Ailesinin Yanında Yaşayan	14 Y	1.071±0.82	1.293±0.065	1.599±0.100	1.389±0.095A	1.352±0.102A	1.468±0.102	0.190±0.086A	1.451±0.102	0.941±0.078A	1.497±0.099A	1.275±0.070A	59.19±2.19	2.005±0.062A													
	15 Y	0.886±0.097	1.126±0.077	1.380±0.113	1.080±0.099B	1.073±0.108	1.141±0.108	0.716±0.089AB	1.146±0.098	0.637±0.076B	1.113±0.096B	1.014±0.079B	46.96±2.59	1.893±0.063B													
	16 Y	0.937±0.082	1.153±0.072	1.216±0.081	1.057±0.073B	0.952±0.074B	1.201±0.096	0.559±0.068B	1.222±0.091	0.741±0.100AB	1.235±0.084B	1.005±0.059B	46.91±2.09	1.886±0.067B													
	17 Y	0.835±0.080	1.113±0.074	1.379±0.106	1.134±0.097B	0.979±0.094B	1.110±0.104	0.625±0.087B	1.147±0.087	0.611±0.066B	1.141±0.096B	1.008±0.073B	48.23±2.47	1.850±0.070B													
Varyans Analizi Sonuçları	Kaldığı Yer	7.61**	2.56	3.96*	6.29*	12.82***	2.08	34.23***	1.62	6.66*	6.21*	10.24**	1.12	34.82***													
	Yaş	1.38	1.25	2.55	2.78*	3.96**	2.46	3.88*	2.21	3.22*	3.39*	3.53*	3.53*	0.98													
	K.Y.* Yaş	0.30	0.62	0.68	0.22	2.42	1.38	0.55	0.71	1.22	0.88	0.38	0.90	0.40													

*p<0.05 ** p<0.01 ***p<0.001

Not: Harfler istatistiksel olarak anlamlılık gösteren alt ölçeklerde yaş grupları arasındaki puan farklılıklarının hangi gruplardan kaynaklandığını gösteren Duncan Testi sonuçlarıdır.

Araştırmada, yetiştirme yurdu ve ailesinin yanında kalan gençlerin SCL-90-R puan ortalamaları Tablo 1'de verilmiştir. Tablo incelendiğinde GSI ve PSDI genel endekslerinde yetiştirme yurdunda kalan gençlerin puanlarının ailesi ile birlikte yaşayan gençlerin puanlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Fidaner ve Fidaner (1984) tarafından kız meslek lisesinde öğrenim gören gençlerin ruh sağlığının incelenmesi üzerine yapılan bir araştırmada yatılı okuyan öğrencilerin ruhsal belirti puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Hisli (1984) tarafından kurumda yaşayan yaşlılarla kurum dışında yaşayan yaşlılar üzerinde ve Aral ve Baran (1997)'in yüksek öğrenim yurtlarında kalan ve ailesiyle birlikte yaşayan gençler üzerinde yaptıkları çalışmalarda, kurumlarda yaşayanların GSI genel endeks puanlarının kurum dışında yaşayanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Çocukluk rol ve statüsünden yetişkin rol ve statüsüne geçiş dönemi ve bağımsızlaşma süreci olarak kabul edilen ergenlik döneminde, genç hem kendinde oluşan hızlı değişimlere hem de toplumun onunla ilgili beklentilerine uyum sağlamak ve yanıt vermek durumundadır. Bu durumda yetiştirme yurdunda kalan gençlerin uyum süreçleri daha da zorlaşmaktadır. Yurtta kalan gençlerin problemleri ailesinin yanında kalan gençlere göre daha fazladır. Çünkü yetiştirme yurdunda kalan gençler kendilerini yeterince güvencede hissetmemekte ve ailenin gençlere verdiği güvenden uzak oldukları için geleceğe daha güvensiz ve karamsar bakmaktadırlar. Bu durum gözönüne alındığında yetiştirme yurdunda kalan gençlerin genel endekslerde ailesi ile birlikte yaşayan gençlere göre daha fazla puan almaları beklenen bir durumdur.

Tablo 2 incelendiğinde, GSI ve PST genel endeks puan ortalamaları açısından cinsiyetler arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve kızların erkeklerden daha yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Uçman (1990) tarafından çalışan kadınlar üzerinde yapılan çalışmada PSDI, PST ve GSI genel psikopatoloji düzeylerinde kadınların ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Aral ve Baran (1997) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada da, kızların GSI puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Yapılan çalışmalarda kadınların erkeklerden daha yüksek puanlar elde etmeleri toplumsal yapımızın ve kültürümüzün kadınlara yüklediği sorumluluklar ve bunların kadınlarda yarattığı sorunlar ile açıklanabilir. Ülkemizde kadınların büyük bir bölümü aile yaşantısında, iş ilişkilerinde ve sosyal boyutta erkeklerden daha fazla sorunla yüzyüze gelmektedirler. Tüm bu sorunların sonucunda kadınlarda bazı psikopatolojik belirtilerin ortaya çıkmasının da doğal bir sonuç olduğu söylenebilir.

Yetiştirme yurdunda kalan ve ailesinin yanında yaşayan gençlerin yaşlarına göre SCL-90-R puan ortalamaları Tablo 3'de incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda GSI ve PST genel endekslerinde yaş grupları arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve 14 yaşındaki gençlerin puanlarının diğer yaş gruplarından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Hızlı bir toplumsal uyum sürecinin yaşandığı ve çocukluktan ergenliğe geçiş yılları olan ve ilk ergenlik yılları olarak adlandırılan bu yıllar bireyin yaşamında çok önemli yer tutmaktadır. Bu dönemde kendisine uygun bir modelin arayışı içinde olan genç, çevresindeki insanlarla kendisini özdeşleştirerek, kişiliğine biçim vermeye ve yetiştiği çevrenin sosyo-ekonomik ve kültürel koşullarına göre, sorumluluk ve özerklik arasında bir denge kurmaya çalışır.

Ancak yetiştirme yurdunda kalan genç bu dönemde özdeşim kurabileceği sağlıklı bir modele sahip olmadığı için daha fazla sorun yaşayabilmekte özellikle de bu durum ergenliğin ilk yıllarında kendini daha fazla gösterebilmektedir.

SONUÇ

Yetiştirme yurtlarında kalan ve ailesinin yanında yaşayan gençlerle yapılan bu çalışma ile ergenlik dönemini ailesinden ayrı yurt ortamında geçirmek zorunda kalan gençlerin ruhsal sorunları belirlenmeye çalışılmıştır.

Yetiştirme yurtlarında yaşayan gençlerden elde edilen ve değerlendirilen puanların; GSI ve PSDI genel endekslerinde aynı yaştaki ailesi ile birlikte yaşayan gençlerden elde edilen puanlardan farklılık gösterdiği ve yurttaki kalan gençlerin puanlarının ailesi ile birlikte yaşayan gençlerin puanlarından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Ayrıca GSI ve PST genel endekslerinde cinsiyet ve yaş grupları arasındaki farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve kızların erkeklerden ve 14 yaş grubundaki gençlerin diğer yaş grubundaki gençlerden daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır.

ÖNERİLER

İnsanların birey olma isteğini ve sorunlarını en fazla yaşadığı kişilik gelişimi, bedensel gelişim, sosyal kabul ve kendini geliştirme olgularını en yoğun gerçekleştirdiği dönem ergenlik dönemidir. Gençlerin bu dönemde yaşadığı olumsuzluklar, bütün hayatlarını etkileyecek izler bırakmaktadır.

Sağlıklı ve çağdaş bir toplumun en önemli koşulu sağlıklı bireylerdir. Sağlıklı birey olabilmek için sağlıklı bir gelişim temel koşuldur. Bu yüzden gelişimin önemini kavrayan bir eğitim anlayışına sahip olmak zorunludur. Gençlerimiz her yaş döneminde çeşitli sorunlarla yüzyüze gelmekte, bunların aşılmasında görev anne-babaya ve eğitim kurumlarımıza düşmektedir. Yetiştirme yurdunda kalan gençlerimiz, anne-baba yokluğu, sevgi ve güven eksikliği bulunan ortamlarda gelişimlerini sürdürmektedirler. Bu yüzden gelişim ve ergenlik sorunları konusunda

anne-babaların, örgün eğitim kurumu elemanlarının bilgilendirilmesinin yanısıra, aile ortamından uzak olan ve bu araştırmanın gösterdiği gibi sorunları çok daha fazla ve üst boyuttaki yetiştirme yurtlarında yaşayan gençlerimiz için rehberlik, danışmanlık ve diğer psikolojik hizmetlerin geliştirilmesi, yurtlarda görevli uzman sayısının artırılması kısaca yetiştirme yurtlarında daha fazla imkan, ilgi ve destek sağlanması ergenlik dönemindeki bu gençlerin sorunlarının azaltılmasında ilk adımı oluşturacağı görüşünderiz.

KAYNAKLAR

Aktaş Y (1991) Ankara'da bulunan çocuk yuvalarında kalan 9-12 yaş grubu korunmaya muhtaç kız ve erkek çocuklarda korku yaygınlığı ve yoğunluğu üzerine bir araştırma A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Aral N, Baran G (1997) Yurtlarda ve ailesiyle birlikte yaşayan üniversite öğrencilerinin ruhsal uyum durumlarının incelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi* 228; 7-10.

Armutçuoğlu Y (1994) Korunmaya muhtaç çocuklar. *KADEFİ Dergisi*. 18(3): 28-30.

Birsöz S (1980) Hastalık öncesi yaşam değişimleri ve ruhsal sonuçları üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Doçentlik Tezi. H.Ü. Tıp Fak. Psikiyatri Böl.

Brophy C.J, Norvell N K, Kiluk D J (1988) An Examination of the factor structure and convergent and discriminant validity of the SCL-90-R in a out patient clinic population. *Journal of Personality Assessment* 52(2):334-340.

Bulut I (1995) Korunmaya muhtaç gençlerin sosyal grup çalışması gereksinimi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 2(2):70-75.

Dağ İ (1991) Belirti tarama listesi (SCL-90-R)'nin üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliliği. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2(1): 5-12.

Degoratis L.R, Lipman RS, Rickels K ve ark. (1974) The Hopkins symptom checklist (HSLCL): A self-report symptom inventory. *Behavioral science* 19. 1-15.

Degoratis L R, Cleary P A (1977) Confirmation of the dimensional structure of the SCR-90: A study in construct validation. *J of Clinical Psychol.* 33: 981-984.

Düzgüneş O, Kesici T, Gürbüz F (1983) İstatistik Metodları. An. Ün. Zir. Fak. Yayınları 861, Ders Kitabı 229, Ankara.

Erkmen H (1989) Tıp fakültesi öğrencilerinde ruhsal durum ölçümü çalışması. Üniversite Gençliğinde Uyum Sorunları Sempozyumu Bilimsel Çalışmaları. Bilkent Ün. Psikolojik Danışma ve Araştırma Merkezi 22-24 Kasım, Ankara.

Fidaner H, Fidaner C (1984) SCL-90 Ruh sağlığı testi-nin uygulaması ve metodolojik sorunlar. XX Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bildiri Kitabı, Bursa.

Gökler B (1978) Nevrotik kadın hastaların ilkökul çağındaki çocuklarının ruhsal belirti yönünden değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. H.Ü. Tıp Fak. Psikiyatri Böl.

Hale WD, Cochran C D (1986) The Relationship between locus of control and self-reported psychopathology. The Journal of Social Psychology 127(1): 31-37.

Hart K M, Bryer J B, Martines K A (1991) SCL-90-R symptom patterns for adolescent psychiatric inpatients. J of Personality Assesment 56(1): 168-178.

Hisli N, Yalçınkaya K, Erten Ç ve ark. (1984) kurumda yaşayan yaşlılarla kurum dışında yapılan yaşlılar SCL-90-R semptom sıralama listesine göre karşılaştırılması. III. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, İstanbul.

Hoffman N G, Overall P B (1978) Factor structure of the SCL-90 in a psychiatric population. Journal of consulting and Clinical Psychology. 46:1187-1191.

Holcomb W R, Adams N A, Ponder H M (1983) Factor structure of the symptom checklist-90 with acute psychiatric inpatients. Journal of Consulting and Clinical Psychology. 51(4): 535-538.

Hutchinson R L ve ark. (1992) Psychosocial characteristics of institutionalized adolescents. adolescence 27 (106): 339-356.

Kelley S (1990) Parental stress response to sexual abuse and ritualistic abuse of children in day-care centers. Nursing Research 39(1): 25-29.

Millis J K, Andrianopoulos G D (1992) The Relationship between childhood onset obesity and psychopathology in adulthood. The Journal of Psychology 127 (5): 547-551.

Özgülven E (1992) Hacettepe Kişilik Envanteri El Kitabı. Odak Ofset Mat. Ankara.

Özoğlu S Ç (1985) Gençliğin eğitimi ve sorunları. Türk Eğitimi Derneği Yayınları Bilim Dizisi: 9, Ankara.

Swedo SE, Rettew D C, Kuppenheimer M ve ark. (1991) Can adolescent suicide attempters be distinguished from at-risk adolescents? Pediatrics 88(3): 620-629.

Uçman P (1990) Çalışan kadınlarda stresle başa çıkma ve psikolojik rahatsızlıklar. Psikoloji Dergisi 7(24): 58-75.

Yörükoğlu A (1990) Gençlik Çağı. Özgür Yayın, Ankara.